INCLUSIVE SOCIETY
INSTITUTE

**Meningstuk**

**WIE PRAAT WERKLIK NAMENS WIT EN AFRIKAANS-SPREKENDE SUID-AFRIKANERS?**

**Daryl Swanepoel**

Wanneer ’n organisasie namens ’n gemeenskap praat, wie se werklikheid beskryf dit? Dié van die mense self, of dié wat die beste by sy politieke veldtog pas? Hierdie vraag het dringend geword namate bewerings oor die vervolging van wit Suid-Afrikaners deel van ’n internasionale diplomatieke geskil geword het. Voor ons ’n hele gemeenskap as slagoffers beskryf, behoort ons minstens te luister na wat daardie gemeenskap oor sy eie lewe sê.

Daar is mense wat benadeel word, mense wat onreg ervaar en mense wat met rede kwaad of bang is. Hulle ervarings verdien aandag. Geen meerderheid se tevredenheid kanselleer ’n individu se regte nie. Maar die omgekeerde geld ook: individuele griewe kan nie sonder meer tot die algemene toestand van ’n hele gemeenskap verhef word nie. Die erns van ’n ervaring en die omvang daarvan is twee verskillende sake.

Dit is juis hier waar die vervolgingsnarratief aan ’n ernstige toets onderwerp moet word. Die Ipsos Khayabus-opname, wat die Inclusive Society Institute se Suid-Afrikaanse Sosiale Kohesie-indeks voed, bied ’n belangrike blik op mense se eie beoordeling van hul omstandighede. Die indeks se jongste uitgawe is vroeër vanjaar gepubliseer. Die opname betrek meer as 3 000 respondente, met onderhoude van aangesig tot aangesig in hul woonplekke en huistale. Ons het dus ’n veel breër grondslag as uitgesoekte getuienisse.

Gevra hoe hul gesin leef in vergelyking met ’n jaar tevore, sê 79,30% van wit respondente dat hul omstandighede beter of ongeveer dieselfde is. Van hulle rapporteer 34,04% verbetering en 45,26% geen wesenlike verandering nie. Byna vier uit elke vyf rapporteer dus stabiliteit of vooruitgang. Dit is ’n merkwaardige bevinding teen die agtergrond van ’n voorstelling van toenemend onhoudbare lewensomstandighede.

Die verwagting vir die komende jaar is selfs sterker. Onder wit respondente verwag 82,71% dat hul gesin beter of ongeveer dieselfde sal leef. Daarvan verwag 44,98% verbetering en 37,73% stabiliteit. Onder Afrikaanssprekendes is die ooreenstemmende totaal 85,33%: 48,54% verwag verbetering en 36,79% stabiliteit. Byna die helfte van albei groepe verwag dus werklike verbetering, nie bloot die voortsetting van hul huidige omstandighede nie.

Ook die langer blik op kinders se vooruitsigte wys meer hoop as wanhoop. Onder wit respondente verwag 52,71% ’n goeie toekoms vir hul kinders of dié van hul vriende, teenoor 39,36% wat ’n swak toekoms verwag. Onder Afrikaanssprekendes is dit 53,66% teenoor 36,85%. Die vraag spesifiseer nie waar daardie toekoms sal afspeel nie. Dit is nietemin betekenisvol dat die meerderheid se antwoord hoopvol is.

Dan is daar rasseverhoudinge. Onder wit respondente meen 71,32% dat verhoudinge tussen die land se verskillende rasse verbeter of dieselfde bly: 35,58% sien verbetering en 35,74% geen verandering nie. Onder Afrikaanssprekendes is die totaal 71,67%, met 31,13% wat verbetering sien en 40,54% wat onveranderde verhoudinge rapporteer. Die oorheersende antwoord is dus ook hier nie agteruitgang nie.

Ons moet hierdie syfers eerlik lees. Onveranderde verhoudinge is nie noodwendig goeie verhoudinge nie. Stabiele gesinsomstandighede bewys nie dat iemand nooit diskriminasie ervaar nie. Afrikaanssprekendes is ook nie almal wit of Afrikaners nie. Die vrae meet nie vervolging direk nie. Maar saam wys die antwoorde ’n konsekwente patroon: groot meerderhede rapporteer of verwag stabiliteit en verbetering, terwyl meer respondente hoopvol as negatief oor kinders se toekoms is.

Waar pas hierdie mense in die verhaal wat internasionaal oor hulle vertel word?

Lex Libertas het ’n internasionale veldtog oor die vervolging van minderhede geloods. Solidariteit verbind die uitfasering van rassewette aan die herstel van die verhouding met die Verenigde State. Hulle standpunte is nie identies nie, maar albei moet verduidelik hoe hul openbare voorstelling van minderhede se posisie rekening hou met hierdie bevindings. Om bepaalde beleid te bestry is hul reg. Om die indruk van ’n algemeen vervolgde gemeenskap te skep, verg egter veel meer as voorbeelde van individuele benadeling.

Die Solidariteit Beweging erken self dat die meerderheid Afrikaners in Suid-Afrika sal bly en dat vlugtelingstatus nie ’n oplossing vir die gemeenskap as geheel is nie. Dit is ’n belangrike erkenning. Maar dit maak die vraag skerper: kry die werklikheid van daardie meerderheid dieselfde gewig in die internasionale boodskap as die ervarings van diegene wat wil vertrek?

’n Gemeenskap is nie die eiendom van die organisasies wat namens hom praat nie. Lidmaatskap, sigbaarheid en toegang tot buitelandse besluitnemers gee niemand ’n alleenreg om sy toestand te definieer nie. Wit Suid-Afrikaners en Afrikaanssprekendes se eie antwoorde verdien minstens soveel aandag as die aansprake van hul selfaangestelde of verkose woordvoerders. Verteenwoordiging vereis dat ’n mens ook luister wanneer die antwoorde jou veldtog ongemaklik maak.

Dieselfde geld vir die debat oor rasgebaseerde beleid. Die regverdigheid, doeltreffendheid en uitvoering daarvan moet ondersoek en, waar nodig, verander word. Maar ’n voorkeur vir die afskaffing van sulke beleid is ’n politieke standpunt wat op sy eie meriete verdedig moet word. Die woord “vervolging” kan nie die bewyswerk namens die voorstander doen nie. ’n Sterk argument behoort die volle werklikheid te kan verdra.

Hierdie onderskeid het gevolge buite ons grense. President Donald Trump se uitvoerende bevel van Februarie 2025 het voorkeurhervestiging vir Afrikaners gekoppel aan bewerings van onregverdige, staatsgesteunde rassediskriminasie. Wanneer so ’n voorstelling buitelandse beleid beïnvloed, is die akkuraatheid daarvan ’n saak van nasionale belang. Die opname verklaar nie alle Amerikaanse motiewe nie. Dit bied wel goeie rede om die algemene beeld waarop ’n deel van die Amerikaanse regverdiging berus, te bevraagteken.

Die verantwoordelikheid rus ook op Washington om ’n gemeenskap se omstandighede onafhanklik te beoordeel. Deelname aan ’n vlugtelingprogram bewys nie vanself dat die breër gemeenskap vervolg word nie. Mense wat vertrek, praat vir hul eie ervarings. Die groot meerderheid wat stabiliteit of verbetering rapporteer en verwag, moet ewe hoorbaar wees. Anders word die uitsondering toegelaat om die geheel te definieer.

Oordrywing is nie onskadelik bloot omdat dit in die naam van gemeenskapsbelang aangebied word nie. Dit kan vrees verdiep, vertroue tussen gemeenskappe verswak en buitelandse druk help regverdig waarvan die koste veel wyer gedra word. Dit kan juis die mense wie se belange beskerm moet word, leer om hul eie vooruitsigte deur ’n lens van onvermydelike bedreiging te beskou. Daarom is selektiewe voorstelling onverantwoordelik, ongeag hoe edel die verklaarde doel is.

Die bevindings plaas ’n verantwoordelikheid op Solidariteit en Lex Libertas om die gemeenskappe namens wie hulle praat, getrou voor te stel. Individuele griewe en besware teen beleid regverdig nie die sprong na ’n algemene verhaal van gemeenskapsvervolging nie. Wanneer groot meerderhede stabiliteit of verbetering in hul gesinsomstandighede verwag, behoort daardie werklikheid sentraal te staan in enige eerlike voorstelling van hul posisie. Om dit ondergeskik te stel aan ’n politieke veldtog, doen die betrokke gemeenskappe én Suid-Afrika ’n onreg aan.

Om ’n gemeenskap te dien, beteken ook om sy hoop te erken. Wie namens wit Suid-Afrikaners en Afrikaanssprekendes praat, skuld hulle die volle waarheid, met al sy probleme én moontlikhede. Suid-Afrika se betrekkinge met die wêreld behoort nie gebou te word op die mees bruikbare weergawe van ons werklikheid nie, maar op die mees eerlike een.

***Daryl Swanepoel is die hoof uitvoerende beampte van die Inclusive Society Institute (ISI).***